

It

Europos Sąjunga
Regioninė politika

info regio

| Nr. 15 | 2004 m. gruodžio mėn. |

panorama

Solidarumo fondas

ir rizikos prevencija

Turinys

Solidarumo fondas *ir rizikos prevencija*

Europos Sąjunga solidarizuojasi

Įkurdama Solidarumo fondą, kurio atsiradimas susijęs su tragiškais potvyniais 2002 m. vasarą, Europos Sąjunga siekė turėti priemonę, kuri leistų išreikšti finansinį solidarumą su valstybėmis narėmis ir šalimis kandidatėmis, nukentėjusiomis nuo didelių nelaimių.

Solidarumo fondas Saksonijoje (Vokietija) — Greitas ir tinkamas atsakas į 2002 m. rugpjūčio mėn. potvynius

Greitas padėties atkūrimas Saksonijos regione, kurį 2002 m. rugpjūčio mėn. ištiko dideli potvyniai, ypač puikiai iliustruoja Europos Sąjungos solidarumo fondo tikslą – įvykus nelaimei, padėti per kuo trumpesnę laiką atkurti techninę ir socialinę infrastruktūrą.

Apžvalga: Čekijos Respublika

Praktinis ESSF lėšų panaudojimas: Malta, Prancūzija, Austrija, Ispanija

Apžvalga: Portugalija

Reportažas: Prancūzija — Į pagalbą Gard'o departamentui

Du kartus patyrusiam didelių potvynių Gard'o departamentui buvo suteikta Europos Sąjungos solidarumo fondo (ESSF) parama, siekiant padengti patirtą didžiulę žalą, atkurti infrastruktūrą ir sanitarinių arba socialinių bei mokymo įstaigų veiklą, taip pat labiau apsaugoti teritoriją ir imtis didesnių rizikos prevencijos priemonių. Iš viso buvo atlikta 115 darbų, tai buvo tikras žygdarbis valdymo srityje, kadangi reikėjo laikytis skirtų trumpų terminų. Apsilankymas pas ESSF pradininkus.

Apžvalga: Italija

Rizikos prevencija – struktūrinių fondų prioritetas 2007–2013 m. laikotarpiu

Reikalingas bendras ir integruotas požiūris į riziką Europos Sąjungos mastu.

Praktinis INTERREG lėšų panaudojimas: Nyderlandai, Atlanto vandenyno erdvė, Šiaurės jūra, Alpių erdvė

Nuotraukos: CEDRE (1, 21), projekto remėjai (3, 4, 17), Préfecture de Provence-Alpes-Côte d'Azur (6, 13), European Space Agency (5), Istituto Nazionale di Fisica Nucleare (7), AEIDL (7, 16), Ministerstvo financí (7, 12) Dipartimento della protezione civile (8, 18), Sächsische Staatskanzlei (10), Malta's Planning & Priorities Co-ordination Division (13), Österreichisches Bundesministerium für Inneres (13), Parque Nacional marítimo-terrestre de las islas atlánticas de Galicia (13), Câmara Municipal de Monchique (14), Institution Maintenenon (15), Rijkswaterstaat-Directie Oost Nederland (19), Bulgarian Ministry of Energy and Energy Resources (20), IRMA (21), Interreg IIIB North Sea Programme Secretariat (21), Università degli Studi di Trieste (21).

Viršelis: teršalų valymas atsiradus naftos dūmams po „Prestige“ avarijos.

Atsakingasis redaktorius: Thierry Daman, Europos Komisija, Regioninės plėtros generalinis direktoratas

Žurnalas leidžiamas anglų ir prancūzų kalbomis perdirtbame popieriuje.

Teminis dosjė pateikiamas 19 Europos Sąjungos kalbų interneto tinklalapyje: http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Šio leidinio tekstas neturi teisinės galios.

3

10

12

13

14

15

18

19

21

Europos Sąjunga solidarizuoja

Johannes Wachter⁽¹⁾

Solidarumo grandinė įvykus potvyniams Vokietijoje 2002 m.

Įkurdama Solidarumo fondą, kurio atsiradimas susijęs su tragiškais potvyniais 2002 m. vasarą, Europos Sąjunga siekė turėti priemonę, kuri leistų išreikšti finansinį solidarumą su valstybėmis narėmis ir šalimis kandidatėmis, nukentėjusiomis nuo didelių nelaimių.

2002 m. vasarą Vidurio Europa patyrė precedento neturinčio masto potvynius, kurie sutrikdė ištisų regionų socialinę bei ekonominę infrastruktūrą ir pakenkė kultūros bei gamtos paveldui. Tiesioginiai nuostoliai, padaryti Austrijoje, Čekijoje ir Vokietijoje bei po kelių savaičių Prancūzijos pietuose, bendrai buvo įvertinti daugiau kaip 15 milijardų eurų.

2002 m. rugpjūčio 18 d. įvykusiame „Valstybių vadovų susitikime potvynių klausimais“, į kurį susirinko nuo potvynių nukentėjusių šalių vadovai, Tarybai pirmininkaujanti

Danija ir Komisija išsakė savo bendrą nuomonę, kad negalima palikti šių šalių vienų kovoti su nelaimėmis – būtini Europos Sąjungos solidarumo veiksmai. Per kitas dvi savaites savo komunikate Komisija pasiūlė sukurti naują specialią priemonę, kuri padėtų įveikti dideles nelaimės greitai sukaupiant finansinių išteklių². Tokią paramą galėtų gauti valstybės narės ir šalys kandidatės, su kuriomis vyksta derybės dėl stojimo.

Europos Parlamentas ir valstybės narės vienbalsiai pritarė šiai idėjai ir norėjo, kad priemonė kuo greičiau imtų veikti ir kad jos lėšas būtų galima sukaupiti iki 2002 m. pabaigos.

Tarybos reglamentas, įsteigiantis ESSF

Per rekordiškai trumpą laiką, per mažiau nei tris savaites po komunikato paskelbimo, Komisija pateikė savo pasiūlymą sukurti Europos Sąjungos solidarumo fondą³.

⁽¹⁾ Vyriausiasis administratorius, Europos Komisija, Regioninės plėtros generalinis direktoratas. Šiame straipsnyje remiamasi „Komisijos ataskaita – Europos Sąjungos solidarumo fondas – Metinė ataskaita už 2002–2003 m. ir patirties, įgytos per vienerius metus, taikant naująją priemonę, rezultatai“, COM/2004/397 galutinis, priimta 2004 m. gegužės 26 d.

⁽²⁾ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai – Bendrijos reakcija į potvynius Austrijoje, Vokietijoje ir daugelyje šalių kandidatų – Solidari iniciatyva, COM/2002/481 galutinis.

⁽³⁾ Tarybos reglamento, įsteigiančio Europos Sąjungos solidarumo fondą, pasiūlymas, COM(2002) 514 galutinis, 2002 m. rugsėjo 18 d.

Vokietija, 2002 m. vasara: kai Elbė patvinsta...

Taryba iš karto pradėjo šio pasiūlymo svarstymą, kurio metu iškilo du dideli rūpesčiai: noras priimti ir greitai įgyvendinti naująją priemonę ir rūpestis numatyti garantijas, kad ji nebūtų dažnai taikoma, kadangi šią priemonę galima naudoti tik kraštutiniu atveju. Todėl kai kurie Komisijos pasiūlymo momentai buvo sugriežtinti.

2002 m. lapkričio 11 d. Taryba priėmė naują reglamentą⁴. Jame numatyti tokie esminiai momentai:

- > Europos Sąjungos solidarumo fondas paprastai kaupiamas įvykus didelėms stichinėms nelaimėms ir skiriamas valstybėms narėms bei šalims kandidatėms, su kuriomis vyksta derybos dėl stojimo. Pradiniam Komisijos pasiūlyme buvo įtraukti technologinės ir ekologinės kilmės ekstremalūs įvykiai, tačiau siekiant nepažeisti principo „teršėjas moka“ ir padaryti taip, kad atsakingoji pusė nebūtų atleista nuo teisinės atsakomybės už padarytą žalą, buvo nuspręsta susiaurinti šio reglamento taikymo sritį.
- > Stichinės nelaimės vadinamos didelėmis, jei įvertinta žala yra didesnė negu nustatyta 3 milijardų eurų riba (2002 m. kainomis) arba negu 0,6% šalies bendrųjų nacionalinių pajamų (BNP) (Komisija iš pradžių buvo pasiūliusi 1 milijardą arba 0,5% BVP). Šis dvigubas kriterijus leidžia atsižvelgti į atitinkamos šalies santykinį turtingumą ir ekonominę galią (žr. lentelę, kurioje pateikia-

mos dabartinės lėšų sukaupimo ribos kiekvienai šaliai absoliučiomis vertėmis).

Reikia pažymėti, kad šiuo klausimu Komisija atsižvelgia tik į tiesioginę žalą. Neatsižvelgiama į netiesioginius nuostolius, apimančius negautas pajamas ar produktus, kuriems įvertinti nėra panašaus visiems priimtino metodo.

- > Sukaupti šį fondą galima tik išimtiniais atvejais, įvykus nelaimėms, kurių padaryta žala nesiekia nustatytos ribos:
  1. Kai didelė nelaimė, kuri ištiko vieną šalį, ištinka ir kaimyninę šalį (nesvarbu, kokie padaromi nuostoliai pastarojoje šalyje).
  2. „Ypatingos“ regioninės nelaimės, kurioms taikomi ypač griežti kriterijai (žr. toliau). Tačiau įstatymų leidėjas aiškiai leidžia padaryti išimtį ir prašo Komisiją išnagrinėti tokias paraiškas „labai griežtai“. Papildomas atsargumas: Taryba sumažino bendrą metinę sumą, skiriamą šioms dotacijoms, iki 75 milijonų eurų.
- > Paraiškas turi pateikti nelaimės ištiktos šalies vyriausybė (o ne regioninės ar vietinės valdžios institucijos), ir jas Komisija privalo gauti per 10 savaičių nuo pirmųjų nuostolių atsiradimo dienos.

⁽⁴⁾ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2012/2002, OL L 311, 2002 11 11.

- > Fondo parama skirta tik viešosioms išlaidoms padengti ir iš jos gali būti finansuojami tik tokie pirmojo būtinumo veiksmai:
  - a) infrastruktūros (energetikos, vandens, transporto ir kt., taip pat ir sveikatos bei švietimo) atkūrimas;
  - b) laikinas apgyvendinimas ir gelbėjimo paslaugos;
  - c) saugios prevencijos infrastruktūros sukūrimas ir kultūros paveldo apsauga;
  - d) nuniokotų vietovių, įskaitant gamtos zonas išvalymas.
- > Negali būti dengiami apdrausti nuostoliai arba nuostoliai, kurie gali būti apdrausti, ir vien tik prevencinio pobūdžio priemonės. Sąvoka „neapdraustumas“ buvo įvesta į šį reglamentą būtent todėl, kad nebūtų nuvertinti principas „teršėjas moka“ ir pareiga laikytis pakankamų atsargumo priemonių. Todėl privačių asmenų nuostoliai, įskaitant įmonių nuostolius, negali būti dengiami. Dėl valstybinio turto, kurio dažniausiai dauguma šalių nedraudžia, vis dėlto galima gauti paramą iš šio fondo atsižvelgiant į pirmiau minėtas ribas.
- > ESSF laikomas visiškai nebiurokratišku. Todėl, ir priešingai negu struktūrinių fondų atveju, nėra numatyta nei programavimo, nei bendro finansavimo, nei išsamaus priežiūros ar ataskaitų mechanizmo. Paramos įgyvendinimas, įskaitant ir projektų atranką, yra visiškai paliktas fondo paramą gaunančiai valstybei. Komisija vis dėlto nusprendė vykdyti į vietą, ir šios kelionės leidžia paramos gavėjams prašyti patarimų, jei jiems to reikia, taip pat ir Komisijai – įsitikinti, ar įgyvendinimo sistema yra tinkama ir ar pasiekta pažanga yra pakankama, kad galima

būtų tikėtis, jog per vienerius metus bus panaudota visa dotacija.

- > Tačiau Komisija ir paramą gaunanti valstybė pasirašo įgyvendinimo susitarimą, kuriame numatomi minimalūs reikalavimai dėl pareigų pasiskirstymo, finansinės kontrolės ir kt. bei apibrėžiamos numatomų finansuoti veiksmų rūšys. Kai susitarimas pasirašomas, Komisija perveda visą dotaciją, o paramos gavėjas turi per vienerius metus ją panaudoti. Šis vienerių metų terminas negali būti pratęstas.
- > Praėjus šešiesiems mėnesiams po įgyvendinimo pabaigos, paramą gavusi valstybė narė teikia Komisijai galutinę ataskaitą, kurioje atspindi teisingas dotacijos panaudojimas. Nepanaudotos sumos arba neteisingai suteiktos sumos yra grąžinamos. Po grąžinimo Komisija užbaigia bylą.

Kiekvienai šaliai nustatytos didelių nelaimių ribos 2004 m.

Šalis	Riba (milijonais EUR)	Šalis	Riba (milijonais EUR)
Belgija	1 596,775	Jungtinė Karalystė	3 066,255
Danija	1 083,705	Bulgarija	99,563
Vokietija	3 066,255	Kipras	63,803
Graikija	849,027	Čekijos Respublika	424,259
Ispanija	3 066,255	Estija	38,082
Prancūzija	3 066,255	Vengrija	373,017
Airija	634,065	Lietuva	87,039
Italija	3 066,255	Latvija	55,426
Liuksemburgas	116,321	Malta	25,119
Nyderlandai	2 658,006	Lenkija	1 212,140
Austrija	1 273,720	Rumunija	289,248
Portugalija	757,625	Slovėnija	132,975
Suomija	837,714	Slovakija	152,626
Švedija	1 518,971		

2004 m. taikytinos ribos atitinka 0,6% BNP (2002 m. sumomis) arba daugiausia 3 milijardus 2002 m. kainomis, t. y. 3,066255 milijardo eurų.

2003 m. Portugalijoje ir Ispanijoje kilusių gaisrų palydovinė nuotrauka

Solidarus finansavimas

Kuriant Solidarumo fondą, buvo iškilusi svarbi problema, susijusi su tuo, kaip nustatyti tinkamą finansavimo būdą. Kadangi Bendrijos biudžetas pagal 2000–2006 m. finansines perspektyvas neleidžia patikimu būdu gauti pakankamai lėšų, buvo nuspręsta sutelkti ESSF šalia normalaus biudžeto ir jam skirti papildomų „naujų“ lėšų. Kalbant biudžeto technikos terminais, tai buvo įmanoma padaryti tik sukuriant naują „lanksčią priemonę“ ir peržiūrint tarpinstitucinį Tarybos, Europos Parlamento ir Komisijos susitarimą dėl biudžeto vykdymo tvarkos. Tuo pagrindu fondas gali suteikti dotacijų iš viso už 1 milijardą eurų per metus. Tačiau tik ta suma, kuri bus laikoma būtina konkrečiu atveju, bus iš tiesų sukaupta, o nepanaudotos lėšos negali būti perkeltos kitiems biudžetiniams metams.

Tai reiškia, kad Komisija negali viena nuspręsti kaupti ESSF lėšas. Išsamiai išnagrinėjusi paraišką, ji iš tikrųjų gali tik pasiūlyti kaupti šio fondo lėšas, o paskui pagal visą procedūrą būtina priimti pataisytą biudžetą, į kurį įtraukiama reikalinga suma. Tik tada, kai tam pritaria Taryba ir Parlamentas, Komisija gali suteikti dotaciją.

Ši procedūra, kuri gali atrodyti sunki ir reikalaujanti daug laiko, vis dėlto turi teigiamybę: ji visiškai įtraukia Parlamentą ir Tarybą į kiekvieną situaciją, kai pasitelkiamas Europos solidarumas.

Paramos dydis

Tarybos reglamente nėra numatyta specialių taisyklių, reglamentuojančių, kaip nustatyti suteikiamos paramos dydį. Tačiau jame įtvirtinti tam tikri nurodymai, ypač būtinybė teisingai svarstyti visas paraiškas. Be to, Komisija, siekdama laikytis skaidrumo, solidarumo ir subsidiarumo principų, patvirtino progresyvinę dviejų dalių sistemą: pirma paramos dalis (2,5%) turi padengti nuostolių dalį, kuri yra mažesnė negu „didelės nelaimės“ riba; prie šios dalies prideda didesnė paramos dalis (6%), skirta viršijančių tą ribą nuostolių daliai padengti. Tas pats metodas taikomas ypatingoms regioninėms nelaimėms, kurių padaryti nuostoliai nesiekia tos ribos, o šiuo atveju suteikta parama atitinka 2,5% bendrų tiesioginių nuostolių.

Šis metodas leidžia skirti kelias dotacijas per metus, kai nelaimės yra skirtingo masto ir ištinka skirtingos ekonominės galios šalis. Parama taip pat intensyvesnė įvykus didžiulei nelaimei negu mažai ir priklauso nuo nukentėjusios šalies gebėjimo įveikti šią situaciją savo priemonėmis.

Paraiškos kaupti ESSF lėšas (2002 m. lapkričio mėn.–2004 m. rugsėjo mėn.)

	Šalis	Nelaimės pobūdis	Mastas	Suteikta parama (milijonais EUR)
2002	Austrija	Potvyniai	Didelė	134
	Čekijos Respublika	Potvyniai	Didelė	129
	Prancūzija	Potvyniai (Gard'o departamentas)	Regioninė	21
	Vokietija	Potvyniai	Didelė	444
2003	Ispanija	Naftos dėmė („Prestige“)	Regioninė	8,626
	Italija	Žemės drebėjimas (Molizė/Apulija)	Regioninė	30,826
	Italija	Ugnikalnio išsiveržimas (Etna)	Regioninė	16,798
	Italija	Potvyniai (Šiaurės Italija)		Atmesta
	Graikija	Blogas žiemos oras		Atmesta
	Portugalija	Miškų gaisrai	Didelė	48,539
	Prancūzija	Miškų gaisrai (Prancūzijos pietūs)		Atmesta
	Ispanija	Miškų gaisrai (šalia sienos su Portugalija)	Kaimyninė šalis	1,331
	Malta	Potvyniai	Didelė	0,961
	Italija	Potvyniai (Friulis-Venecija-Džulija)		Atmesta
	2004	Prancūzija	Potvynis	Regioninė
Ispanija		Potvyniai (Malaga)		Atmesta
Ispanija		Miškų gaisrai		Svarstoma
Iš viso suteikta paramos				854,706

Prancūzija: valymo darbai po Ronos potvynių 2003 m. gruodžio mėn.

Reglamento įgyvendinimas

Iki 2004 m. rugsėjo mėn. Komisija gavo gana stulbinantį paraiškų kaupti Solidarumo fondo lėšas skaičių – 17 (žr. lentelę).

Tik penkios iš šių paraiškų buvo priimtos pagal „didelių nelaimių“ kriterijų (nuostoliai didesni nei nustatyta riba): potvyniai Austrijoje, Vokietijoje ir Čekijoje 2002 m., miškų gaisrai ir audros Portugalijoje bei potvyniai Maltoje 2003-iaisiais. Buvo nuspręsta, kad paraiška dėl blogo žiemos oro Graikijoje neatitinka šio kriterijaus. Paraiška dėl miškų gaisrų Ispanijoje 2003 m. buvo priimta pagal „kaimyninės šalies“ kriterijų, o kitos dešimt paraiškų, t. y. dauguma atvejų, priklausė „regioninių nelaimių“ kategorijai. Tik vienintelė nelaimė – nuskendus tanklaivius „Prestige“ – nebuvo gamtinės kilmės.

Svarstant paraiškas paaiškėjo, kad būtina išaiškinti kai kurias pagrindines reglamento sąvokas siekiant jas taikyti praktikoje. 2004 m. paskelbtoje ataskaitoje⁵ Komisija nurodo įvairias problemas, su kuriomis ji susidūrė, ir apibūdina parengtą metodą, kuriuo siekiama užtikrinti teisingą ir darnų paraiškų svarstymą.

■ Italija: 2002 m. rudenį išsiveržusi Etna

Dauguma sunkumų kyla dėl paraiškų kaupti fondo lėšas išimties tvarka pagal ypatingos regioninės nelaimės kriterijų, kai lėšų kaupimui keliamos trys sąlygos: 1) nelaimė „paprastai“ turi būti gamtinės kilmės; 2) nuo nelaimės turi būti nukentėjusi didelė regiono gyventojų dalis; 3) turi būti įrodyta, kad nelaimė rimtai ir ilgam atsiliepia gyvenimo sąlygoms ir regiono ekonominiam stabilumui.

Be to, reglamente pabrėžiama būtinybė skirti ypatingą dėmesį nutolusiems arba izoliuotiems regionams.

Taikant šiuos kriterijus kyla specifinių problemų. Paraišką teikianti valstybė privalo tiksliai nurodyti nelaimės ištiktą regioną ir jo gyventojus. Ji turi įrodyti, kad ne mažiau kaip 50% gyventojų patyrė asmeninę arba didelę žalą dėl nelaimės. Nors nereikia laikytis administracinių ribų (kadangi nelaimės to nedaro), nelaimės ištiktas regionas vis dėlto turi būti kaimyninis. Nepriimtina, kad būtų sudėti geografiškai išsibarstę įvykiai. Be to, ESSF lėšoms kaupti reikia, kad nelaimės ištiktą vietovę būtų svarbi šalies mastu arba būtų daug gyventojų, nukentėjusių nuo šios nelaimės, todėl į tą kategoriją nepatenka vietinio pobūdžio įvykiai, kuriems ekonominio stabilumo kriterijus nėra reikšmingas. Neigiamas poveikis gyvenimo sąlygoms, kaip antai: ilgai trunkantis laikinas apgyvendinimas, ilgai trunkantis normalios infrastruktūros (vandens, energetikos, pagrindinės transporto infrastruktūros, telekomunikacijų ir kt.) nebuvimas ir nuolatinė rizika sveikatai, turi būti įrodytas ir trukti iki vienerių metų. Nors regiono atokumas arba izoliuotumas nėra pats savaime kriterijus, paraiškos dėl arčiau centro esančių regionų vis dėlto turi būti grindžiamos itin rimtomis priežastimis.

Reikia visų minėtų sąlygų, kad nelaimė galėtų būti laikoma „ypatinga“, nes pagal savo pobūdį, padarytos žalos dydį ar poveikį nelaimės ištiktam regionui ji viršija tai, ko mes galime protingai tikėtis. Nuo 2002 m. gruodžio mėn. iki 2004 m. rugsėjo mėn. Komisija nusprendė, kad tik šešios tokio tipo paraiškos atitinka minėtus kriterijus ir jų pagrindu pasiūlė sukaupti fondą. Kitos keturios paraiškos buvo atmestos.

■ Tilto atstatymas Pilseno regione (Čekija)

■ Gard'o tiltas (Prancūzija): pirmame plane – apsauginė siena, pastatyta remiant ESSF

⁽⁵⁾ Žr. 1 pastabą.

Pirmosios pamokos

Priežastis, dėl kurios buvo sukurtas Solidarumo fondas, ir jį numatanti koncepcija atitinka norą suteikti Europos Sąjungai priemonę, leidžiančią išreikšti finansinį solidarumą su valstybėmis narėmis ir šalimis kandidatėmis, nukentėjusiomis nuo nelaimių, kurios buvo tokios didelės, kad valstybių gebėjimas jas įveikti pasiekė ribą. Būtent tokiomis aplinkybėmis – vadovaujantis subsidiarumo principu – valstybės narės sutarė sutelkti finansinių lėšų atskirai nuo normalaus Bendrijos biudžeto.

Penkios didelės nelaimės, dėl kurių nuo 2002 m. buvo sukauptas Solidarumo fondas, parodė jo veiksmingumą ir tai, kad jis atlieka savo funkcijas. Dar reikėtų pagerinti kai kuriuos administracinius gebėjimus ir racionalizuoti biudžeto procedūrą, kad būtų galima dar greičiau pervesti dotacijas.

Dėl atvejų, kurie nepatenka į pagrindinę fondo veiklos sritį, galima būtų pateikti kritiškesnę išvadą.

Paraiškos kaupti fondo lėšas dėl nelaimių, kurių padaryta žala *nesiekia* „didelių nelaimių“ ribos, sudaro daugumą, o ne išimtį; įvertinti atitinkamus specialiuosius kriterijus kartais buvo sudėtinga ir reikėjo laiko.

Nepaisant minėtų silpnų momentų ir tam tikros Tarybos kritikos dėl ne itin griežto kriterijų taikymo, galima padaryti išvadą, kad išimtiniais atvejais fondo veikla buvo patenkinama. Tačiau neseniai pateiktos paraiškos atskleidžia tendenciją prašyti paramos dėl mažo masto nelaimių, nepaisant aiškių nurodymų dėl fondo taikymo

srities. Lieka sužinoti, ar tai turės pasekmių įstatymų leidybos srityje.

O kas bus rytoj?

Komisija savo 2004 m. gegužės 26 d. ataskaitoje pažymi, kad praėjus mažiau nei dvejiems metams, per kuriuos veikė fondas, dar pernelyg anksti pateikti galutinį fondo veiklos vertinimą ir siūlyti esmines reglamento pataisas, nors jau yra pastebėta tam tikrų problemų.

Be to, vis labiau aiškėja, jog, be abejonės, nepakanka Solidarumo fondo ir kitų dabartinių Bendrijos priemonių, kad Europos Sąjunga galėtų tinkamai reaguoti į visas galimas dideles krizes, kai geriau būtų veikti Europos mastu. Tokios situacijos galėtų būti, pavyzdžiui, teroristų išpuoliai, didelės technologinės avarijos arba grėsmė visuomenės sveikatai.

Dėl šių priežasčių Komisija į savo Komunikatą dėl finansinių perspektyvų 2007–2013 m.⁶ įtraukė pasiūlymą, kuriuo siekiama Europos lygmeniu egzistuojančius veiksmus bei priemones ir kai kurias naujas ar papildomas iniciatyvas sujungti į vieną solidarumo ir greito reagavimo priemonę, kuri leistų turėti bendrą metodą susidarius nepaprastajai padėčiai ir suteiktų piliečiams Europos masto pagalbą įvykus didelei nelaimei. Šia priemone taip pat būtų galima numatyti lėšų nuo terorizmo nukentėjusiems asmenims remti, pasirūpinti piliečių apsauga ir reaguoti į gyventojų sveikatos krizes bei į kitų stichinių nelaimių padarinius. Taigi laukia didelis darbas...

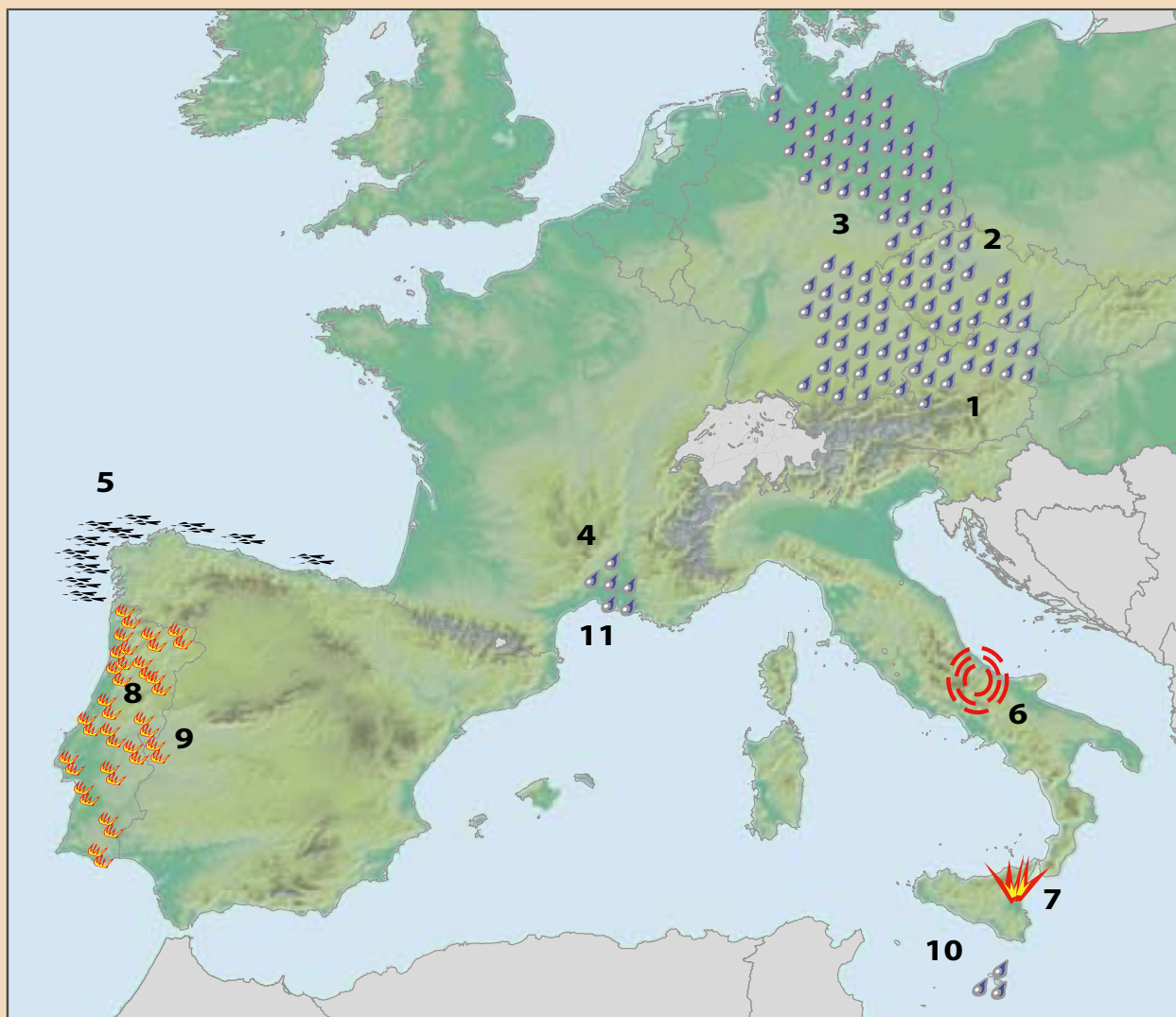

Nuo nelaimės nukentėjusiems San Giuliano di Puglia (Italija) miesto gyventojams skirta laikina mokyklos grupė, kuriai lėšų suteikė ESSF

⁽⁶⁾ Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui: Finansinės perspektyvos 2007–2013 m., COM(2004) 487 galutinis, 2004 m. liepos 14 d.

Europos Sąjungos solidarumo fondas (ESSF)

2002 m. lapkričio mėn.–2004 m. gruodžio mėn. ESSF sukauptos lėšos

2002		MLN. EUR	2003		MLN. EUR	2004		MLN. EUR
1. Austrija	Potvyniai	134,000	5. Ispanija	Naftos dėmė	8,626	11. Prancūzija (Rona)	Potvyniai	19,625
2. Čekijos Respublika	Potvyniai	129,000	6. Italija	Žemės drebėjimas	30,826			
3. Vokietija	Potvyniai	444,000	7. Italija (Etna)	Ugnikalnio išsiveržimas	16,798			
4. Prancūzija (Gard)	Potvyniai	21,000	8. Portugalija	Gaisrai	48,539			
			9. Ispanija	Gaisrai	1,331			
			10. Malta	Potvyniai	0,961			

Solidarumo fondas Saksonijoje (Vokietija)

Greitas ir tinkamas atsakas į 2002 m. rugpjūčio mėn. potvynius

Ulrich Kraus ⁽¹⁾

Greitas padėties atkūrimas Saksonijos regione, kuriame 2002 m. rugpjūčio mėn. kilo dideli potvyniai, ypač puikiai iliustruoja Europos Sąjungos solidarumo fondo tikslą – padėti per kuo trumpesnę laiką atkurti techninę ir socialinę infrastruktūrą įvykus nelaimei.

Grimas kabantis tiltas prieš gaunant ESSF paramą ir ją gavus

2002 m. rugpjūčio 10–19 d. iškritę itin gausūs krituliai aukštutiniame Elbės ir jos intakų baseine sukėlė tokio didelio masto potvynius, kokių iki šiol nebuvo regėjusi Vokietija, ir ypač Saksonijos žemė. Rugpjūčio 12 d. didžiulis vandens kiekis, vietomis siekiantis 400 ml/m², per 24 val. pritvindė Elbės intakus, kertančius Rūdinis kalnus. Tada stipri srovė prasiskynė kelią per siaurus kalnų slėnius, nusinešdama visa, ką sutiko savo kelyje. Praėjus pirmosioms liūtims, maždaug po penkių dienų, antrą kartą patvino Elbė, kuri, surinkusi didžiulį vandens kiekį, atplukdytą Čekijos ir Vokietijos Elbės intakų, rugpjūčio 17 d. ties Drezdenu pasiekė istorinį 9,40 m rekordą, maždaug 70 cm viršijantį aukščiausią vandens lygį, iki tol užregistruotą Saksonijos sostinėje, labiausiai nuo potvynių nukentėjusiame mieste.

Tragiškiausias šios nelaimės padarinys – dvidešimties žmonių, kuriuos nusinešė vanduo, žūtis Saksonijoje. Maždaug du trečdaliai šios žemės buvo apsemta. Nukentėjo apie 25 000 gyvenamųjų namų, iš jų 400 buvo visiškai sugriauti. Buvo apgadinta arba sugriauta maždaug 740 km kelių, 466 tiltai ir 20% Saksonijos geležinkelio tinklo. Apie 10% šios žemės ligoninių buvo evakuota dėl potvynių, kurie taip pat pakenkė 280 socialinėms grupėms skirtų pastatų: senelių namų, neįgalųjų slaugos namų ir kt. Daug paminklų ir kultūrinių pastatų, kaip antai garsusis Drezdeno teatras „Semperoper“

ar žymusis Cvingeris, buvo smarkiai vandens apgadinti. Be to, apie 12 000 įmonių, kuriose dirbo maždaug 100 000 žmonių, vanduo padarė nuostolių, kurie kartais ilgam ir stipriai sutrikdydavo šių įmonių veiklą.

Iš viso Saksonijos žemėje buvo suskaičiuota daugiau nei 100 000 žalos atvejų. Deklaruotų nuostolių suma siekia apie 8,7 milijardo eurų, iš jų pagal įgyvendinamų paramos programų kriterijus maždaug 6,7 milijardo atitinka nuostolius, kurie gali būti kompensuoti. Vienas milijardas eurų buvo padengta iš privačių išmokų, pavyzdžiui, draudimo kompanijų kompensacijų, kelių labdaros kampanijų ar nukentėjusiųjų asmeninių lėšų. Likusi suma, maždaug 5,75 milijardo eurų, buvo sumokėta iš viešųjų lėšų: iš viso 4,8 milijardo eurų sumą suteikė Europos Sąjungos solidarumo fondas (ESSF) ir Vokietijos Federacinės Respublikos paramos atstatymui fondas. Taigi per ateinančius kelerius metus tam, kad neliktų jokių nelaimės pėdsakų – vien apgadintai infrastruktūrai, – Saksonija ir nuniokotos bendruomenės pačios turėtų skirti apie 950 milijonų eurų.

⁽¹⁾ Saksonijos žemės kanceliarija, Atstatymo padalinio direktorius.

Atstatymo padalinys buvo sukurtas pačios nelaimės metu būtinoms paramos programoms koordinuoti. Visų pirma reikėjo pasirūpinti labiausiai nukentėjusių vietovių gyventojais ir atkurti susisiekimą su šiomis vietovėmis keliais. Tam iš pradžių buvo laikinai atstatyta nemažai kelių, kuriuos tiesiogine žodžio prasme nusi-nešė potvynio srovė, tiltų, vandens ir dujų vamzdynų.

Svarbu taip pat buvo teisingai nustatyti žalos dydį. Taigi reikėjo sutarti dėl bendrų kriterijų, kuriais galima būtų remtis vertinant padarytus nuostolius ir skaičiuojant nuolatinio atstatymo sąnaudas. Nustatant nelaimės padarytus nuostolius buvo atsižvelgta tik į tiesiogiai potvynių padarytą žalą, kaip antai: sugriautus gyvenamuosius namus, įmones ar infrastruktūrą. Visiškai nebuvo atsižvelgta į netiesioginius nuostolius, pavyzdžiui, įmonės negautas pajamos, kadangi šiuos nuostolius labai sudėtinga apskaičiuoti. Apskaičiuoti tiesioginius nuostolius buvo patikėta daugeliui ekspertų, kurie buvo pasamdyti visoje Vokietijoje ir kitose šalyse.

2002 m. gruodžio 11 d. Europos Komisija nusprendė suteikti Vokietijai 444 milijonų eurų paramą iš ESSF, kad būtų bendrai finansuojamos skubios pagalbos priemonės, kurių buvo imtasi 2002 m. rugpjūčio mėn. įvykus potvyniams. Rytojaus dieną Europos Komisija ir minėta valstybė narė pasirašė susitarimą dėl šio sprendimo taikymo.

Atsižvelgiant į federalinę Vokietijos struktūrą, ESSF lėšų panaudojimas priklauso tiek federalinių, tiek atitinkamų žemių valdžios institucijų kompetencijai. Trimis skirtingais administraciniais lygmenimis buvo dalyvaujama panaudojant Solidarumo fondo lėšas Saksonijos žemėje, vadovaujant Saksonijos kanceliarijos Atstatymo padaliniui. Šios tarnybos, kuri organizavo ir koordinavo finansinę paramą tarp skirtingos kompetencijos lygmenų, paskirtis daugiausia buvo:

- > reguliuoti praktinius momentus su Federacine valstybe ir Europos Komisija;
- > nustatyti procedūrų būdus;
- > spręsti įgyvendinimo problemas su specialiaisiais kompetentingais departamentais ir tarnybomis, at-sakingomis už paramos skyrimą.

Paramą įgyvendinti turėjo įvairios kompetentingos ministerijos. Jų uždavinys buvo sukonkretinti finansines priemones techniniu aspektu, užtikrinti ESSF paramos administracinį įgyvendinimą ir kontrolę.

Nepriklausoma organizacija prie Saksonijos finansų ministerijos patvirtino, jog paramos įgyvendinimas baigtas, patikrinusi, ar dotacijų gavėjai ir tarnybos, at-sakingos už jų skyrimą, gerai panaudojo paramą pagal nustatytus tikslus. Didelė patirtis, kurią įvairios atitin-kamos tarnybos įgijo valdydamos struktūrinius fondus, leido labai veiksmingai atlikti šį tyrimą.

Iš 265 milijonų eurų, skirtų Saksonijai iš ESSF, maždaug 60% buvo panaudota apsaugos nuo potvynių ir kovos su jais priemonėms finansuoti pačios nelaimės metu. Rei-kejo skirti lėšų būtent gelbėjimo darbams. ESSF taip pat leido padengti išlaidas, susijusias su nelaimės ištiktų gyventojų evakuacija ir laikinu apgyvendinimu, aprūpi-nimu maistu ir medicinine priežiūra nelaimės metu ir po jos. Be to, ESSF finansavo neatidėliotinus veiksmus vandens padarytiems nuostolius šalinti: valymą, kliūčių šalinimą, vandens suneštų sąnašų šalinimą, visus veiks-mus, būtinus pirminiam sugriautos infrastruktūros at-kūrimui.

Likę 40% Europos finansinės paramos Saksonijai buvo skirti neatidėliotinėms priemonėms, kuriomis buvo siekiama atitolinti bet kokią gresiantį pavojų, atkurti visiškai sugriautą – tiek kelių ir upių, tiek socialinę ir sanita-rinę – infrastruktūrą ir apsaugoti kultūros paveldą. Tai puikiai iliustruoja gelbėjimo darbai Drezdeno Teatro aikštėje (*Theaterplatz*), kurioje yra prestižinių pastatų, kaip antai „Semperoper“, Cvingeris ir Tašenbergo rū-mai. Nuo 2002 m. rugpjūčio 12 d. ši nuostabi esplanada iš tiesų buvo užlieta Veiserico vandenų, apsėmusių ją akimirksniu.

Tai, kad itin greitai – netgi pačios nelaimės metu – buvo imtasi įvairių apsaugos, valymo ir atkūrimo priemonių, kurių daugumą finansavo ESSF, padėjo Saksonijos žemei sustabdyti potvynio padarytus nuostolius. Stropu-mas atliekant valymo darbus neleido atsirasti ligoms. Taip greitai reagavus pavyko vos per kelias dienas at-kurti susisiekimą pagrindiniais ir kitais viešaisiais ke-liais su labiausiai nukentėjusiais regionais, esančiais vi-duryje slėnių tarp Rūdinių kalnų, išvagotų Elbės intakų. Per kelias savaites pasisėkė vėl atkurti ryšius su viešai-siais aprūpinimo vandeniu ir dujomis tinklais. Be to, užteko kelių mėnesių pašalinti kultūriniais ir istori-niams pastatams padarytą žalą, ir jie labai greitai vėl galėjo atverti duris lankytojams.

Saksonijos vyriausybė iškėlė tikslą – iki 2004 m. pabai-gos kiek įmanoma likviduoti 2002 m. rugpjūčio mėn. įvykusių potvynių padarinius. Atkuriamaisiais darbais taip pat turėjo būti siekiama ilgalaikės rekonstrukcijos, t. y. kad būtų kuo mažesnė žala, jei įvyktų naujų potvy-nių. Šiam tikslui buvo priimti regioniniai teisės aktai, pavyzdžiui, Saksonijos vandens įstatymas. Šiandien, praėjus dvejim metams po 2002 m. rugpjūčio mėn. įvykių, galima be baimės teigti, kad tikslas bus pasiek-tas. Beje, turint omeny žalos dydį, tai nebuvo savaime suprantamas dalykas. ESSF suteikta parama suvaidino, be jokios abejonės, lemiamą vaidmenį tiek materialiniu aspektu, tiek ir atstatymo darbų spartai. Šiuo požiūriu ypač taisyklė, pagal kurią ESSF suteiktas lėšas reiklau-jama panaudoti per vienerius metus, leido greičiau įgyvendinti atkūrimo priemones Saksonijoje ir kitur.

„Europos Sąjungos solidarumo fondo įgyvendinimas Čekijos Respublikoje“

Dominika Heřtová, programos direktorė, Užsienio paramos centras, Čekijos Respublikos finansų ministerija

2002 m. rugpjūčio mėn. Čekijos Respublikoje buvo susidariusios ekstremalios meteorologinės sąlygos, ypač pasireiškusios smarkiomis liūtimis, kurios sukėlė viską niokojančius potvynius. Šie potvyniai apėmė devynis iš keturiolikos šalies regionų. Septyniolika žmonių žuvo, o 200 000 buvo evakuota. Visiškai buvo užlieta 6% Čekijos teritorijos. Bendras žalos dydis buvo įvertintas daugiau nei 2,3 milijardo eurų.

Padedami Europos Komisijos, kuri greitai reagavo į nelaimę ir sukūrė Europos Sąjungos solidarumo fondą (ESSF), nuo nelaimės nukentėję Čekijos regionai beveik iš karto galėjo gauti 129 milijonų eurų paramą, kuri buvo suteikta 2002 m. gruodžio mėn. Ją paskirstyti buvo patikėta Finansų ministerijos Užsienio paramos centrui. Tačiau už ESSF tinkamų sąnaudų preliminarų įvertinimą visų pirma buvo atsakingi galutiniai paramos gavėjai (savivaldybės, regionai ir įvairūs nacionaliniai vienetai, privačios energijos gamybos ir skirstymo įmonės ir kt.).

Iš pradžių parama buvo skirta neatidėliotiniams darbams atlikti ir sanitarinei infrastruktūrai atkurti, nes reikėjo padengti išlaidas, susijusias su laikinu evakuotų žmonių apgyvendinimu ir vandens bei energijos tiekimo atnaujinimu. Miestuose parama buvo skirta savivaldybės pastatų valymui bei džiovinimui ir dumblo bei atliekų šalinimui. Kaimo vietovėse dotacijomis buvo finansuojami valymo bei atstatymo darbai ir laikinas upių krantų sutvirtinimas.

Be neatidėliotinių priemonių, didelė ESSF dotacijos dalis buvo skirta transporto infrastruktūrai atnaujinti, visų pirma vietiniams ryšiams, tiltams, šaliogatviams ir geležinkeliams. Nemaža parama buvo skirta miestams atstatyti ir geriamajam vandeniui bei nuotėkoms valyti.

Kadangi visi 2002 m. nuo potvynių nukentėję regionai patyrė panašią žalą, minėti veiksmai buvo atliekami kiekviename iš jų. Tačiau ESSF suteikė lėšų ir keliems specialiesiems veiksams įgyvendinti. Pavyzdžiui, 3 169 371 euro suma buvo skirta Terezino memorialo gelbėjimo darbams. Reikėjo apsaugoti šį unikalų įtvirtinimų ansamblį, išvalyti buvusią drenavimo sistemą ir atlikti bazinius remonto darbus. Taip pat 466 099 eurų suma buvo skirta nuo potvynių nukentėjusiems istoriniams archyvams ir kitiems vertingiems dokumentams gelbėti. Po ne-

laimės reikėjo kuo greičiau užšaldyti archyvus, kad jie daugiau nesusigadintų. Atšildymo, dezinfekavimo ir džiovinimo darbai, kuriuos galima buvo atlikti tik laipsniškai, pasirodė labai brangūs. ESSF suteikta parama leido padengti šioms darbams atlikti skirtų išlaidų dalį.

Potvyniai didžiausią žalą padarė šalies sostinei Prahai (įskaitant ir istorinį centrą) ir Centrinės Bohemijos regionui. Prahos miestui iš viso buvo skirta 60 187 314,50 euro parama. Šiomis lėšomis buvo finansuotos priemonės dėl būsto ir viešosios transporto infrastruktūros, ypač siekiant išvalyti ir išdžiovinti užtvindytas metro stotis. Didžioji miestui suteiktų lėšų dalis buvo skirta kultūros paveldo atkūrimui ir sveikatos apsaugai. Kitos lėšos buvo panaudotos švietimui, žaliosios erdvės atsodinimui ir Prahos zoologijos sodui. Buvo numatyta speciali dotacija labiausiai nuo potvynių nukentėjusiam Karolino rajonui išvalyti ir atstatyti.

Prevencija

2002 m. rugpjūčio mėn. kilo ypač smarkūs potvyniai. Manoma, kad tokia pagrindinių upių, kurios buvo išsiliejusios, padėtis gali pasikartoti po 500–1 000 metų. Tokiais atvejais neįmanoma imtis pakankamų atsargumo priemonių, kad būtų visiškai išvengta nuostolių. Tačiau įvykus 2002 m. potvyniams buvo išanalizuotos tuomet galiojusios priemonės. Po šios analizės atsiradę pastebėjimai ir rekomendacijos šiuo metu yra įtraukti į apsaugos nuo potvynių sistemą nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu. Be to, galimybė finansuoti potvynių prevencines priemones iš struktūrinių fondų buvo įtraukta į atitinkamas finansavimo priemones pagal Bendrijos paramos metmenis ir Prahos bendrąjį programavimo dokumentą.

Čekijos Respublikoje ESSF parama buvo baigta panaudoti 2004 m. sausio mėn. ESSF suteiktos lėšos buvo didžiulė parama Čekijos regionams kovojant su 2002 m. rugpjūčio mėn. kilusių potvynių padariniais. Visi dalyviai šią paramą suvokė kaip Europos Sąjungos solidarumo ir greito reagavimo pavyzdį.

Kontaktams: Dominika.Hertova@mfcz.cz

MALTA

Parama Maltai ir Gozo salai

Iš viso išlaidų: 30 172 291 EUR
ES indėlis: 961 220 EUR

„2003 m. rugsėjo 15–17 d. Maltos salyne siautėjo labai smarkios audros su lietumi, kurios sukėlė potvynius ir pridarė didelės materialinės žalos. Europos Sąjungos parama, suteikta per Solidarumo fondą, padeda padengti išlaidas, susijusias su šiais darbais: vandens vamzdinių valymu ir taisymu; energijos tiekimo tinklo tvarkymu; kelių tinklo taisymu; struktūriniais darbais, skirtais kai kuriems viešiesiems pastatams sutvirtinti; į upes prikritusių nuolaužų rinkimu ir šalinimu; gelbėjimo darbais; kultūros paveldo ir vietovių apsauga ir atkūrimu.“

Marlene Bonnici, generalinė direktorė, planavimo ir prioritetų koordinavimas
info.ppcd@gov.mt (<http://ppcd.gov.mt>)

AUSTRIJA

Infrastruktūros atkūrimas

Iš viso išlaidų: 194 000 000 EUR
ES indėlis: 134 000 000 EUR

„2002 m. rugpjūčio mėn. kilę potvyniai padarė itin didelės žalos viešajai infrastruktūrai. Ši žala buvo įvertinta 2,9 milijardo eurų. Ypač nukentėjo šie regionai: Aukštutinė Austrija, Žemutinė Austrija ir Zalcburgo žemė. 60% Solidarumo fondo paramos buvo panaudota transporto – geležinkelių, upių kelių ir automobilių kelių – infrastruktūrai kuo skubiau atkurti. 35% buvo skirta upių krantams sutvirtinti. Likusi suma panaudota gamtinių zonų valymui, aprūpinimo vandeniu bei energija, telekomunikacijų atkūrimo ir mokyklų atstatymo darbams.“

Siegfried Jachs, Austrijos vidaus reikalų ministerija
siegfried.jachs@bmi.gv.at

PRANCŪZIJA

Rona: pagalba nukentėjusiems ir potvynių prevencija

Iš viso išlaidų: 870 000 000 EUR
ES indėlis: 19 625 000 EUR

„Europos Sąjungos solidarumo fondo lėšos buvo greitai sukauptos 2004 m. kovo mėn., siekiant padengti neapdraustus nuostolius, kurių padarė 2003 m. gruodžio mėn. kilę Ronos deltos potvyniai Langedoko-Rusijono ir Provanso-Alpių-Žydrosios pakrantės regionuose. Tada upės vanduo pasiekė aukščiausią lygį nuo tų laikų, kai buvo pradėtas skaičiuoti Ronos upės debitas. 2004 m. birželio mėn. gauta Europos parama buvo panaudota neatidėliotinos pagalbos išlaidoms (parama nukentėjusiems) padengti, ir ypač apsauginiams statiniams nuo potvynių atstatyti, vadovaujantis suderintu bendru planu, kuriuo siekiama valdyti potvynius visame Ronos baseine, nuo Lemano ežero iki Viduržemio jūros. Šiuo metu vyksta minėti darbai, leisiantys atkurti būtinus apsauginius statinius ir padėsiantys užkirsti kelią potvynių, kurie vyksta sugrįžus žiemai, rizikai.“

Frédéric Dohet, Regioninių reikalų generalinio sekretoriaus pavaduotojas, Provanso-Alpių-Žydrosios pakrantės regiono prefektūra
Frederic.DOHEt@paca.pref.gouv.fr

ISPANIJA

Teršalų valymas atsiradus naftos dėmei po „Prestige“ avarijos

Iš viso išlaidų: 12 600 000 EUR
ES indėlis: 8 626 000 EUR

„Galisijai priklausančių salų Atlanto vandenyne jūros ir sausumos parkas apima kelis salynus (Ons, Cies ir Salvora) ir kontinentinio šelfo, kuris juos supa, jūros dugną. Ši nepaprastai turtinga ir įvairi gamtinė aplinka, kurioje glaudžiasi daug paukščių ir vandens gyvūnų rūšių, tiesiogiai nukentėjo nuo naftos dėmės, atsiradusios 2002 m. lapkričio mėn. nuskendus tanklaiviu „Prestige“. Siekiant surinkti angliavandenilius ir išvalyti užterštas zonas buvo imtasi neatidėliotinių veiksmų, kuriems atlikti buvo mobilizuoti visi Ispanijos nacionalinių parkų tinklo darbuotojai. Apie 10 000 hektarų pakrantės ir jūros dugno buvo išvalyta rankomis. Buvo išmėginti eksperimentiniai metodai, kaip antai hidrovalymas ir biologinis valymas, kurie vėliau buvo panaudoti visai užterštai pakrantei. Šias pastangas siek tiek kompensavo Europos Komisija, 2003 m. gruodžio 15 d. nusprendusi panaudoti sukaupą 8 626 000 eurų Solidarumo fondą.“

Jesús Casas, Planavimo ir techninio programavimo tarnybos direktorius, Nepriklausomas nacionalinių parkų biuras
jesus.casas@oapn.mma.es

Portugalija

„ESSF įvykus gaisrams
Monšikėje 2003 m. vasarą“

Carlos Tuta, Monšikės miesto tarybos pirmininkas, Regionų komiteto narys

Monšikė (5 400 gyventojų) skiriasi nuo daugelio kitų Algarvės komunų tuo, kad čia nėra paplūdimių, tačiau yra gana erdvus miškas. Savivaldybės teritorija, kurioje yra aukščiausia pietinė Portugalijos vieta – Fóia kalnas (903 m), yra ir kalnuota vietovė, puikiai papildanti Algarvės turizmo paslaugų pasiūlą. Kaip ir visame regione, turizmas čia yra pagrindinė ekonominė veikla. Kiti ištekliai – tai gyvulių, ypač kiaulių, veisimas ir miško, daugiausia eukaliptų, auginimas.

2003 m. vasarą ši komuna nukentėjo nuo didelių gaisrų, kurie apėmė 82,5% jos teritorijos ir pavertė pelenais ūkius ir miškus, gyvulių ūkius ir gyvenamuosius pastatus, įrengimus ir infrastruktūrą. Nuostolių sąrašė yra 79 nuniokoti namai, iš kurių 44 buvo nuolatinės gyvenamosios vietos. Buvo sunaikinta daug gyvulių auginimo pastatų, dažnai kartu su gyvuliais.

Kai dėl gamtos paveldo, gaisrai nuniokojo didžiules eukaliptų, kamštinių ąžuolų, pušų, kaštonų plantacijas ir didžiules brūzgynų bei krūmų zonas. Kitose vietovėse liepsnos ypač nusiaubė vaiskrūmių ir vaismedžių sodus.

Nelaimė ne tik padarė žalos gamtos ir komunos sukurtam paveldui, bet ir sukėlė ilgalaikių padarinių, kurie itin pakenkė kalnuotosios Algarvės ekonomikai ir privertė gyventojus išvykti iš kai kurių vietų.

Buvo nustatyta daug viešajai infrastruktūrai padarytų nuostolių, susijusių su kelių ir hidrografiniais tinklais, aprūpinimo vandeniu ir vandens valymo ar kitais įrengimais. Pažymėtina, kad buvo sugriauti kelio ženklai ir išnyko horizontalus ženklavimas gaisrų nusiaubtuose pagrindiniuose ir kituose keliuose, užsikimšo latakai, nutekamieji vamzdžiai bei kitokie vandens vamzdiniai.

Atkirstas susisiekimas, užsikimšę vandens vamzdžiai ir hidrauliniai statiniai, apgadinti

arba sunaikinti kelio ženklai – visam tam reikėjo komunos, kuri ėmėsi atkurti gyventojų aplinką ir užkirsti kelią būsima rizikai, dėmesio.

Neturėdamos pakankamai lėšų atlikti šiuos atkuriamuosius darbus, komunos valdžios institucijos kreipėsi į Europos Sąjungos solidarumo fondą (ESSF), pateikdamos įvairių projektų dėl vandens kelių valymo ir atkimšimo, dėl žemės ūkio kelių ir miško kelių atstatymo ir valymo, dėl kelio ženklų ir ženklavimo sutvarkymo pagrindinėse apgadintose kelių dalyse ir dėl kitų apgadintų viešųjų įrenginių remonto.

Iš viso buvo pasiūlyta 2 714 102,84 euro parama. Visa suma buvo patvirtinta. 2004 m. spalio mėn. maždaug 60% darbų jau buvo baigta, o kiti projektai buvo analizuojami arba ką tik pradėti vykdyti.

Įgyvendinus ESSF finansuojamus veiksmus gyventojai galės grįžti prie normalaus gyvenimo ne tik todėl, kad bus padengti materialiniai nuostoliai, bet ir todėl, kad ši pagalba jiems padės tam tikra prasme užversti nelaimės padarinių puslapį bei sušvelnins jų patirtus sunkumus ir netektis.

Kontaktams: presidente@cm-monchique.pt

Tinklalapis: <http://www.cm-monchique.pt>

Prancūzija: ESSF įvykus potvyniams

Į pagalbą Gard'o departamentui

Du kartus patyrusiam didelius potvynius Gard'o departamentui buvo suteikta Europos Sąjungos solidarumo fondo (ESSF) parama, siekiant padengti patirtą didžiulę žalą, atkurti infrastruktūrą ir sanitarinių arba socialinių bei mokymo įstaigų veiklą, taip pat labiau apsaugoti teritoriją ir imtis didesnių rizikos prevencijos priemonių. Iš viso buvo atlikta 115 darbų, tai buvo tikras žygdarbis valdymo srityje, kadangi reikėjo laikytis nurodytų trumpų terminų. Apsilankymas pas ESSF pradininkus.

■ Sommières mieste patvinusi Vidurlio upė pasiekė pastatų pirmąjį aukštą

„ESSF – tai varomoji jėga!“, – sušunka Jean-Pierre Hugues. — „Per aštuonis mėnesius panaudota 21 milijonas eurų, vis dėlto tai didžiulis impulsas ekonomikai!“ Ir ponas prefektas¹ žino, ką sako: per dvejus metus jam teko du kartus koordinuoti Solidarumo fondo lėšų panaudojimą savo departamente.

Gard'o departamentas (Langedoko-Rusijono regionas), esantis tarp Centrinio masyvo, Viduržemio jūros bei Ronos ir vagojamas sraunių upių, yra ypač jautrus potvyniams. 2002 m. rugsėjo 8 ir 9 d. šioje teritorijoje kilo smarkūs potvyniai dėl to, ką Prancūzijos meteorologai vadina „Sevenų epizodu“: Sevenų kalnuose, kurie šiaurinėje pusėje supa departamentą, kyla smarkios audros su liūtimis, kurių vanduo labai greitai plūsteli į pakrančių lygumas. Kartais lietus būna toks staigus ir gausus, kad nei upių vagos, nei šimtmečius statytos dambos nesugeba atlaikyti didžiulio vandens srauto.

Šis reiškinys dažnas vasaros pabaigoje, tačiau 2002 m. rugsėjo mėn. kritulių kiekis pasiekė aukščiausią lygį, koks kada nors yra buvęs, ir sukėlė potvynius, turėjusius itin tragiškų padarinių: 23 žmonės žuvo, 300 (iš 353) komunų dėl šios nelaimės patyrė įvairių nuostolių, materialinė žala įvertinta 830 milijonų eurų...

„Būtent Aleso mieste aš pirmą kartą supratau, kokios gyvybiškai svarbios yra komunikacijos“, – pasakoja Samuel Glairon-Rappaz, dirbantis Gard'o prefektūros Teritorijų planavimo ir vietinės plėtros biure. — „Pamatyti XXI amžiuje Prancūzijoje 50 000 gyventojų miestą visiškai atskirtą nuo pasaulio – tai tikrai išpūdinga!“ Iš tiesų, staiga ir labai smarkiai išsiliejus Gardonui ir apgadinus visą ryšių infrastruktūrą, įskaitant kelius ir GSM antenas, Aleso miestas dvidešimt keturias valandas buvo visiškai izoliuotas.

(¹) Prancūzijoje valstybei atstovauja prefektas kiekviename iš 100 šalyje esančių departamentų.

„Tai įvyko rugsėjo 9 d., 6.30 val. ryto... Gardono vandenys pakilo metrą virš turėklų“, – prisimena François Saix, pačiame Aleso centre esančios Bonnefon klinikos, 200 lovų turinčios įstaigos, direktorius. — „Milžiniška vandens banga į vestibulį plūstelėjo akimirksniu! Laimei, kad tai atsitiko šią valandą, t. y. tuo metu, kai nebuvo nė vieno paciento operacinėse, kurios yra požeminėje dalyje! Ligoniai nebūtų turėję jokios vilties... Keliems darbuotojams, buvusiems tuo metu toje vietoje, vos užteko laiko pabėgti, kol vanduo apšėmė viską!“

Gard'o departamentas, nukentėjęs nuo baisių potvynių praėjus kelioms savaitėms po to, kai kilo potvyniai Vokietijoje, Čekijoje ir Austrijoje, buvo vienas pirmųjų, kuriuos parėmė ESSF, sukurtas 2002 m. lapkričio 11 d. Lygiai po mėnesio, 2002 m. gruodžio 11 d., Europos Komisija nusprendė iš ESSF Prancūzijai suteikti 21 milijono eurų paramą neatidėliotiniams veiksams Gard'o departamente finansuoti. Iš viso šis fondas skyrė lėšų 115 darbų atlikti už sumas, kurios įvairuoja nuo dviejų tūkstančių iki dviejų milijonų eurų.

Ant Bonnefon klinikos stogo buvo įrengtas atskiras skyrius operacinėms

Išgyvenimas

Pagal ESSF reglamentuojančias nuostatas asignavimai iš pradžių skiriami infrastruktūrai atkurti. Gard'o departamente vandens ir transporto sistemoms atkurti prirėikė 4,5 milijono eurų, o medicinos ir mokymo įrenginiams – 6,3 milijono.

Pavyzdžiui, Aleso miesto Bonnefon klinika patyrė 5,4 milijono eurų žalą. Draudikai padengė keturis penktadalius sumas, tačiau reikėjo dar atlyginti prarastą 1 milijoną eurų. Todėl ESSF suteikta 783 382 eurų parama buvo labai reikalinga. Iš karto gavus 15% avansą, nuo pat 2003 m. pradžios atsirado galimybė įkurdinti gydymo įstaigas laikinuose pastatuose ir perkelti chirurgijos skyrius, tarp jų ir operacines, į kitus aukštus.

Solidarumo fondas papildė kitą teikiamą viešąją paramą, dengia žalos dalį, kuri nėra kompensuojama iš privačių lėšų, be to, skiria nedideles „papildomas sumas“, kompensuojančias tuos skirtumus prevencijos srityje. „311 000 eurų iš ESSF mums leido greitai padengti nuostolius ir imtis prevencinių priemonių, pavyzdžiui, įrengti vandeniui nepralaidžius skydus arba mechanizmą, užtikrinantį elektros generatorių veiklą“, – pabrėžia Jean-Louis Tetu,

Aleso miesto ligoninės (600 lovų) direktoriaus pavaduotojas, kuris pats smarkiai nukentėjo nuo potvynių. „Be fondo mes nebūtume gavę tiek lėšų“, – sako Michel Gil, šios ligoninės, kuri aptarnauja 120 000 gyventojų, finansų direktorius.

Švietimo sričiai buvo skirta 2,8 milijono eurų. Sunku net suskaičiuoti vaikų darželius, mokyklas, koledžus, licėjus ir kitas socialines bei mokymo įstaigas, kurios gavo Solidarumo fondo paramą Gard'o departamente. Pavyzdžiui, Banjolio miesto gydymo ir auklėjimo institutui „Les Hamelines“ buvo suteikta apie 270 000 eurų remontuoti patalpas, kurių dauguma buvo užlieta patvinus Sezos upei. „Jei ne Europos pagalba, mums būtų tekę visiškai uždaryti šią nuostabią vietą ir persikelti kitur, vienas Dievas nežino kur ir kada“, – teigia chorų Yves Abad ir Jean-Claude Tichadou, šio centro, skirto neįgaliems jaunuoliams, direktorius ir prezidentas.

Sutikę paramos gavėjus vietoje, greitai suprantame, kad Solidarumo fondas padeda išgelbėti ir naudingas, ir būtinas institucijas, kurių finansinės galimybės neleistų joms išlikti po tokios nelaimės. Pavyzdžiui, be ESSF pagalbos ne vienerių metų bendras darbas nueitų perniek. Solidarumo fondas nėra koks nors „turtuoliams skirtas humanitarinis fondas“, kaip galima būtų pamanyti, o tikra naujos plėtotės priemonė.

Gard'o tiltas

„Jei ne ESSF, šis tiltas ilgam būtų likęs tokios būklės, kokią jį paliko Gardono vandenys“, – teigia Bernard Pouverel, Gard'o tiltą prižiūrinčios įmonės direktorius. — „Mes būtume veikę paskubomis, ir šis tiltas nebūtų tvirtas, o potvyniai neišvengiamai būtų pasikartoję.“ Ketvirtai pagal lankomumą archeologinei vietai Prancūzijoje (1,4 milijono lankytojų per metus) nebuvo pašykštėta lėšų: 2,2 milijono eurų investicija – tai pats ambicingiausias Solidarumo fondo darbas Gard'o departamente.

Žinomam aukščiausiam romėnų statiniui – akvedukui, kuris yra tarptautinio masto aukšta paveldo vietovė ir vietinių gyventojų mėgstama pasivaikščiojimų bei maudynių vieta, buvo skirta daug lėšų: 9,833 milijono eurų, kuriuos suteikė Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), leido ne tik padidinti šios vietovės vertę, bet ir geriau ją apsaugoti, įsteigiant muziejų, kavinę ir „kontroliuojamą“ prekybos zoną, įrengiant nuošalesnes stovėjimo vietas. „Ir tada, kai visa tai pradėjo veikti, Gardono upė ėmė kvailioti ir paplovė krantus!“, – apgailestauja Bernard Pouverel.

Taigi Solidarumo fondas suteikė pagalbą dviejose srityse: 1,36 milijono eurų buvo panaudota sustiprinti 400 metrų Gardono krantų, o 840 000 eurų buvo investuota į sutvirtintą laisvalaikio zoną, pastatytą vietoj buvusių terasų, kurias paplovė upė. „Reikėjo kalti geležį, kol karšta“, – tęsia direktorius. — „Vėliau būtų buvę sunku greitai surasti 1,3 milijono eurų sutvirtinamajai sienai pastatyti. Mums pasisekė, jei galėčiau taip pasakyti, kad statybininkų grupės dar buvo vietoje ir baiginėjo įrengimo darbus, finansuojamus ERPF. Be to, ESSF pagreitino valymo darbus.“

Saugios prevencijos infrastruktūros sukūrimas ir „greita kultūros paveldo apsauga“ yra antrasis pagrindinis fondo veiklos aspektas. Reikėjo 5 milijonų eurų, kad Gard'o departamente būtų pašalintos upės užkimšusios nuolaužos ir išvalytos didžiausios upių vagos, o 2,1 milijono buvo skirta damboms ir užtvankoms ekologiškai atstatyti ir įrengti. Todėl Upės baseino tarpkomuninių profesinių sąjungų, kurios atsakingos už visų to paties baseino upių problemų sprendimą, buvimas gerokai palengvino šios ESSF veiklos įgyvendinimą.

Laboratorija

„Galima sakyti, kad ESSF buvo skirtas dviejų kategorijų paramos gavėjams“, – teigia Chantal Dumontel, Gard'o prefektūros Valstybės veiksmų skyriaus direktorė, – „be abejonės, galutiniams „oficialiems“ paramos gavėjams ir visoms valstybinėms įstaigoms, priverstoms būti originaliomis, kad galėtų lanksčiai valdyti ir net kartais iš pagrindų keisti praktiką. Šiuo atžvilgiu Solidarumo fondas buvo geros praktikos laboratorija.“

21 milijonas eurų asignavimų, kuriuos 2002 m. gruodžio 26 d. ESSF suteikė Gard'o departamentui, buvo visiškai panaudota 2003 m. kovo–gruodžio mėn., vadovaujantis privaloma taisykle panaudoti ESSF paramą per tuos pačius biudžetinius metus. Šis labai trumpas paramos valdymo terminas reikalauja gebėjimo itin greitai reaguoti ir veiksmingai dirbančių partnerių. Taigi ESSF paskatino labai glaudžiai bendradarbiauti įvairius viešuosius dalyvius (valstybę, regioną, Generalinę tarybą, komunas), darbų atlikėjus ir atitinkamus privačius verslininkus.

„Identiškas“ Švento Mikalojaus tilto, esančio už dešimties kilometrų nuo Gard'o tilto, atstatymas – tai puikus pavyzdys, atspindintis sinergiją, kuri tam tikra prasme atsirado dėl Solidarumo fondo įgyvendinimo. Nors šio virš Gardono tarpeklių nutiesto XIII amžiaus tilto arkos yra 19 metrų aukščio, 2002 m. rugsėjo mėn. jis buvo apsemtas 2,70 metro, kadangi upės vandenys ties šia vieta pasiekė maždaug 22 metrų aukštį! Visa viršutinė tilto dalis buvo sugriauta. Kadangi tai buvo strateginis kelių tiltas ir Gard'o departamento gyventojams labai simbolinė vieta, buvo nuspręsta suremontuoti tiltą ir išsaugoti šį neįkainojamą paveldą. „Mes dvejojome, ar dėl laiko stokos verta panaudoti ESSF lėšas“, – patikslina Michel Ravet, Gard'o prefektūros Teritorijų planavimo ir vietinės plėtros biuro vadovas. „Reikėjo, kad visas būtų baigta iki 2003 m. lapkričio mėn., daugiausia per aštuonis mėnesius. Tai buvo tikros lažybos, ir mes jas laimėjome.“ Iš tiesų per penkis mėnesius Švento Mikalojaus tiltas pamatė, kaip jo finansuotojai, saugotojai ir verslininkai konsultuojasi, derasi, pasirašo sandorį ir sėkmingai įgyvendina statybas, kuriose „šimtai akmenų turėjo būti nutašyti vienu metu, nes nė vieno nebuvo tokio pat dydžio“, – remdamasis planais, pabrėžia darbams vadovaujantis inžinierius Claude Cap.

Gardono upės sugriautas (viršuje) ir identišškai atstatytas (apačioje) Švento Mikalojaus tiltas

„Maršalo planas“

„Mes pasirinkome projektų rengėjus, galinčius panaudoti asignavimus per vienerius metus“, – paaiškina prefektas Jean-Pierre Hugues. „Paskui mes dirbome naudodami „vieno langelio sistemą“ ir priėmėme labai partnerišką valdymo metodą, kuris remiasi atstatymo padaliniu, savaitinio programavimo komitetais, mėnesiniais priežiūros komitetais ir t. t. Darbą lengvino tai, kad ESSF taisyklės yra daug paprastesnės ir lankstesnės, palyginti su ERPF taisyklėmis. ESSF dalis „Maršalo planas“ yra labai veiksminga. Be to, tai, kad yra skirtas labai trumpas terminas su galutine data, ypač skatina maksimaliai sutelkti energiją.“

2003 m. gruodžio mėn. Gard'o departamente vėl kilo potvyniai, kurie labai skyrėsi nuo ankstesnių, nes patvino Rona. Per dvi savaites upė išsiliejo ten, kur ribojasi Gard, Vaucluse ir Bouches-du-Rhône departamentai. Nuo šios nelaimės nukentėjo 26 komunos. Tai, kad buvo gerai tvarkomi 2002 m. skirti ESSF asignavimai, aišku, padidino galimybes trims departamentams gauti naują 19,626 milijono eurų paramą 2003 m., įvykus antrajai potvynių bangai.

„Mes nebūsime Solidarumo fondo abonentai“, – teigia prefektas. – „Atsakas į vertingą Europos pagalbą – tai rizikos prevencija ir visų pirma teritorijų planavimo ir darnios plėtros klausimas: reikia, pavyzdžiui, skatinti žmones vėl kurti miestų centruose, užuot tęsus naujų namų statybas sklypuose... Sunku įtikinti žmones. Nėra labai populiari priemonė atmesti bet kokį prašymą leisti pradėti naujas statybas, esant tikimybei, kad kils didesnis negu 50 cm potvynis, bet mums pavyksta...“

Italija

„Solidarumo fondas padėjo įveikti baisų žemės drebėjimą 2002-aisiais“

Corrado Seller, generalinis direktorius, Italijos civilinės saugos departamentas

2002 m. spalio 31 d. ir lapkričio 1 d. Molizės ir Apulijos regionai Italijos pietuose patyrė ne vieną seisminį smūgį, siekiantį 5,4 balo pagal Richterio skalę. Daug Kampobaso ir Fodžijos provincijų komunų pajuto šiuos smūgius, kurie sukėlė nemažų sunkumų daugeliui gyventojų. Dauguma vietovių, esančių plačioje žemės drebėjimo zonoje, patyrė didelės materialinės žalos. Labiausiai nukentėjo San Giuliano di Puglia sritis, kadangi smūgiai visiškai sugriovė miestelį, o griuvus mokyklos sienai žuvo 27 moksleiviai ir vienas mokytojas.

Ivykus nelaimei, be abejonės, reikėjo, kad greitai reaguotų visi Italijos teritorijoje esantys Civilinės saugos padaliniai. Buvo mobilizuota apie 5 000 vyrų – gaisrininkų, policininkų ir savanorių gelbėtojų, siekiant reaguoti į sudėtingą situaciją, kurią apsunkino susisiekimo problemos ir blogos klimatinės sąlygos.

Po žemės drebėjimo miestas atrodė ištūstėjęs. Apie 12 000 žmonių buvo priversti paskubomis išvykti ir įsikurti 49 laikinose stovyklose: buvo skirta 2 737 palapinės, 518 priekabinių namelių ir

14 maisto tiekimo tarnybų. Tačiau greitai paaiškėjo, kad, be šių neatidėliotinų priemonių, daugeliui žmonių, praradusių savo namus ir negalinčių susirasti pastogės savo lėšomis, reikia įrengti laikinus būstus, kuriuose nukentėjusiesiems būtų sukurtos gana normalios gyvenimo sąlygos, kol bus baigti atstatymo darbai.

Taigi reikėjo ieškoti tinkamų vietų laikiniems būstams įrengti. Paaiškėjo, jog būtina, pavyzdžiui, perkelti daugumą San Giuliano di Puglia gyventojų ant nedidelės kalvos, esančios keli kilometrai nuo miesto. Ši vieta buvo pasirinkta kaip kompromisas tarp saugumo ir būtino socialinių bei ekonominių ryšių atkūrimo. Buvo įrengtos mokyklos, parduotuvės, biurai ir bažnyčia, taip pat įrengti būstai, kuriuose galėjo įsikurti tūkstančiai gyventojų. Taip dienos šviesą išvydo medinių namelių kaimas, laukiant, kol San Giuliano di Puglia bus atstatytas.

Bendra nuostolių dėl 2002-ųjų žemės drebėjimo suma vertinama 1 500 milijonų eurų. 2003 m. gruodžio 8 d. Europos Komisija iš Solidarumo fondo Molizei ir Apulijai suteikė apie 31 milijono eurų pagalbą. Maždaug 9 milijonai skirti kuo greičiau atkurti infrastruktūrą ir būtinus įrenginius elektros tiekimui, aprūpinimui vandeniu ir nuotekų šalinimui, telekomunikacijoms, transportui, sanitarinėms tarnyboms ir mokymo įstaigoms. 11 milijonų eurų buvo suteikta laikiniams būstams statyti ir organizuoti pagalbos tarnybas suniokotų vietovių gyventojams. Be to, trečioji 11 milijonų eurų paramos dalis buvo panaudota daugybei veiksmų, kuriais buvo siekiama garantuoti infrastruktūrų saugumą ir kultūros paveldo apsaugą, įgyvendinti. Kultūros paveldas patyrė nemažą žalą, kadangi dėl žemės drebėjimo sukrypo daug bažnyčių, paminklų ir istorinių pastatų, kurių gausu Molizėje ir Apulijoje.

Jau panaudota didelė Bendrijos paramos dalis ir pasiekta tam tikrų rezultatų įgyvendinant numatytą veiklą, tačiau reikėtų pabrėžti, kad Europos Sąjungos finansinė parama buvo ištis svarbi, o esminis vaidmuo teko Solidarumo fondui.

Kontaktams: corrado.seller@protezionecivile.it

Laikini būstai nelaimės ištiktiems žmonėms

Rizikos prevencija – struktūrinių fondų prioritetas 2007–2013 m.

Reikalingas bendras ir integruotas požiūris į riziką Europos Sąjungos mastu.

Pagal INTERREG III B programą SDF projektu remiama Reino potvynių prevencija

7 milijonai nukentėjusiųjų ir 60 milijardų eurų apdraustų nuostolių – tokie yra stichinių ir technologinių nelaimių padariniai nuo 1998 iki 2002 metų 31 Europos valstybėje, priklausančioje Europos aplinkos agentūrai (EEA). Ateityje situacija turėtų dar pablogėti. Draudimo kompanijos prognozuoja, kad per ateinančią dešimtmetį vien stichinių nelaimių sąnaudos pasieks 150 milijardų dolerių per metus.

Šių pastarųjų metų nelaimių poveikis nukentėjusių regionų ekonomikos struktūrai yra didesnis negu esamų kompensavimo mechanizmų gebėjimai. Todėl gali nueiti perniek valstybių narių pastangos, kartais remiamos ir struktūrinių fondų, vėl atgaivinti ekonomiką ar atkurti teritoriją. Be to, stichinė arba technologinė nelaimė dažniausiai ištinka ne vieną valstybę. Atsižvelgiant į šiuos dalykus, iškyla bendro ir integruoto požiūrio į riziką būtinybė Europos Sąjungos mastu.

Prevencija apima įvairių rūšių veiksmus: rizikos mažinimo priemones, kuriomis siekiama nuo pat pradžių panaikinti rizikos priežastį (pavyzdžiui, mažinti CO₂ išmetimus, numatyti pareigą vykdyti statybas vietovėse, kurios negali būti užliejamos, ir kt.), ir prisitaikymo priemones, kad galima būtų „gyventi kartu su rizika“ (pavyzdžiui, pritaikyti statybos taisykles, statyti užtvankas ar dambas ir kt.). Šių dviejų rūšių veiksmai finansuojami iš Europos sanglaudos politikos ir iš Bendrijos aplinkos apsaugos, kaimo plėtros, transporto arba mokslinių tyrimų politikų.

Per savo nuolat įgyvendinamas mokslinių tyrimų programas Komisija remia ir veiksmus, leidžiančius praturtinti žinias apie riziką. Beje, priemonės dėl stichinių ar technologinių nelaimių rizikos yra įtvirtintos daugelyje direktyvų ir kitų Bendrijos teisės aktų nuostatų.

Rizikos prevencija: nuo galimybės finansuoti prie prioriteto

Daugelis veiksmų rizikos prevencijos srityje finansuojami iš dabartinės sanglaudos politikos. Prevencinės priemonės tiesiogiai numatytos EŽŪOGF reglamentuojančiame reglamente¹ ir Komisijos komunikate dėl Bendrijos europinio bendradarbiavimo iniciatyvos INTERREG III².

Po nelaimių, kurios ištiko daugelį Europos Sąjungos valstybių narių 2002 m., savo peržiūrėtose orientacinėse gairėse, nustatančiose jos prioritetus dėl struktūrinių fondų įgyvendinimo³, Komisija rekomendavo, kad rizikos prevencijos veiksmai galėtų būti finansuojami atsižvelgiant į 2004 m. programų įvertinimo, kuris atliekamas jų įgyvendinimo metu, rezultatus ir skiriant sėkmingai įgyvendinamų programų rezervą, iš kurio buvo skirti 8,246 milijardo eurų sėkmingiausiai įgyvendinamoms programoms.

Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) reglamento pasiūlyme, kurį Komisija priėmė 2004 m. liepos mėn. viduryje, numatoma, kad 2007–2013 m. rizikos prevencija bus vienas iš trijų prioritetų. Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir Europos žuvininkystės fondo reglamente taip pat yra nuostatų dėl rizikos (žr. *toliau pateiktą lentelę*).

Nustatyti tinkamiausias vietas paramai gauti

Fondų paramą gaunančios teritorijos, atrinktos pagal dabartinio laikotarpio socialinius ir ekonominius kriterijus, ne visuomet yra tinkamiausios vietovės gauti paramą dėl prevencinių veiksmų. ERPF reglamento pasiūlyme numatoma, kad tinkamas vietas paramai gauti parinks valstybė narė.

⁽¹⁾ 1999 m. gegužės 17 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1257/1999.

⁽²⁾ 2000 m. balandžio 28 d. Dokumentas C(2000) 1101.

⁽³⁾ 2003 m. rugpjūčio 25 d. COM(2003) 499 galutinis.

EŽŪFKP atveju gaisrų prevencinės priemonės priklausys nuo vietovių, kurias valstybė narė priskirs prie rizikingų. Numatoma ir tai, kad valstybė narė nurodys vietas, palankias miškų atželdinimui.

Pasiūlymas teikti didesnę paramą teritorijoms, kenčiančioms nuo gamtinių problemų, turėtų palengvinti prevencines priemones šiose vietovėse, kuriose finansavimo sunkumai ne visada leidžia įgyvendinti veiksmingas priemones, užkertančias kelią tam tikrai, pavyzdžiui, gaisrų ar griūčių, rizikai.

Apmąstyti strategijas, kurios turėtų būti priimtose

Reglamentų pasiūlymai dėl 2007–2013 m. laikotarpio turėtų būti priimti 2005-aisiais. Išankstiniai apmąstymai valstybėse narėse apie svarbiausių geografinių vietovių ribų nustatymą ir apie teminę, geografinę ir finansinę paramos koncentraciją labiausiai nulems įgyvendinamų strategijų sėkmę.

Nustatant šias strategijas reikės atsižvelgti į stichinių ir technologinių nelaimių riziką, ypač didžiausios rizikos regionuose. Siekiant parengti veiksmingas prisitaikymo prie rizikos ir rizikos mažinimo strategijas bus būtinos priemonės, leidžiančios įvertinti visą poveikį – žmonėms, pinigams, aplinkai.

Rizikos prevencijos srityje sanglaudos politika leidžia solidarumui pasireikšti dvejopai. Ji suteikia **finansinę paramą** ne tik **skurdžiausiems** Europos Sąjungos **regionams**, bet ir kitiems regionams, kurių konkurencingumą reikėtų paremti tam, kad ten vyktų **tvarus** vystymasis. Be to, kadangi kai kurių regionų veiksmas – arba neveikimas – gali sugriauti kitų regionų vystymosi pastangas, parama **regionų bendradarbiavimui** leidžia sustiprinti šių regionų solidarumą. Nukreipdama savo pastangas į rizikos prevenciją, Bendrijos sanglaudos politika aplinkos, transporto ir kaimo plėtros politikoms leidžia šioje srityje stipriau reikštis 25 valstybių narių regionų lygmeniu.

Oro kokybė: ISPA programa finansuoja Bulgarijos Maritsa Est II elektrinės išmetamų teršalų kiekio mažinimą

Sanglaudos politika ir rizikos prevencija

	2000–2006 m. laikotarpis	2007–2013 m. laikotarpis
Kaimo plėtra	<p>Peržiūrėtos strateginės gairės:</p> <ul style="list-style-type: none"> > geologinių arba stabilizavimo studijų įgyvendinimas; > stichinių nelaimių rizikos prevencijos planai. <p>INTERREG III:</p> <ul style="list-style-type: none"> > gairės ir bendri planai dėl pasienio zonų planavimo ir valdymo; > pasienio miškų išteklių panaudojimas, tvari plėtra ir išsaugojimas; nelaimių prevencija; > bendrųjų strategijų, kaip valdyti riziką, rengimas. 	<p>„Konvergencijos“ ir „konkurencingumo“ tikslai</p> <p>Planai, kuriais siekiama užkirsti kelią stichinių ir technologinių nelaimių rizikai ir ją valdyti.</p> <p>„Teritorijų bendradarbiavimo“ tikslas</p> <p>Temos:</p> <ul style="list-style-type: none"> > jūrinio saugumo skatinimas; > apsauga nuo potvynių ir jūros vidaus vandenų apsauga; > prevencija ir apsauga nuo erozijos, žemės drebėjimų ir griūčių. <p>Veiksmai:</p> <ul style="list-style-type: none"> > įrangos tiekimas; > infrastruktūros plėtra; > tarpvalstybinės pagalbos planų kūrimas ir įgyvendinimas; > rizikos žemėlapių sistemos; > bendrų priemonių, skirtų rizikos prevencijai, priežiūrai ir kovai su ja, rengimas.
Kaimo plėtra	<p>EŽUOGF</p> <p>Stichinių nelaimių ir miškų gaisrų, niokojančių žemės ūkio ar miškininkystės produktus, rizikos prevencija ir padarinių likvidavimas.</p>	<p>EŽŪFKP</p> <p>Stichinių nelaimių ir miškų gaisrų, niokojančių žemės ūkio ar miškininkystės produktus, rizikos prevencija ir padarinių likvidavimas.</p> <p>Miškų išteklių vystymas ir jų kokybės gerinimas:</p> <ul style="list-style-type: none"> > pirmasis žemės ūkio paskirties ir ne žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku; > miškų, kaip apsaugos nuo žemės erozijos, vaidmens stiprinimas; > vandens išteklių ir vandens kokybės valdymas.
Žuvininkystės politika		<p>Stichinių ar pramoninių nelaimių suniokoto žuvininkystės gamybos potencialo atkūrimas.</p>

NYDERLANDAI

Reino vagos praplatinimas

Iš viso išlaidų: 6 591 385 EUR
ES indėlis: 2 962 986 EUR

„IRMA, potvynių Reino ir Maso baseinuose prevencijos programa, 1997–2003 m. parėmė daugelį naujoviškų projektų. Bakenhofo prie Arnheмо dambos perkėlimas – tai puikus IRMA integruoto požiūrio pavyzdys. Reikėjo praplatinti Reino vagą 200 m kelių kilometrų dalyje, o norint tai padaryti iš pradžių reikėjo perkelti visus sodus. Paskui buvo iškastas šoninis kanalas išilgai upės maksimalaus pločio vagos, susidarancios žiemos metu, ir taip buvo sukurta nauja gamtos ir poilsio erdvė vietiniams gyventojams. Atlikus darbus dėl kraštovaizdžio tvarkymo ir vandentvarkos itin urbanizuotoje aplinkoje, 7 cm buvo sumažintas didžiausias lygis, kokį gali pasiekti Reinas ties šia vieta, ir taip padidėjo Arnheмо gyventojų saugumas.“

Jacqueline Laman, Nyderlandų būsto, teritorijų ir aplinkos planavimo ministerija, buvusi programos IRMA koordinatore
jacqueline.Laman@minvrom.nl

ATLANTO VANDENYNO ERDVĖ

Jūrinis saugumas Atlanto vandenyne

Iš viso išlaidų: 84 350 EUR
ES indėlis: 48 920 EUR

„Programos INTERREG III B „Atlanto vandens erdvė“ priežiūros komitetas, kuriame dalyvauja daug Prancūzijos, Ispanijos, Airijos, Portugalijos ir Jungtinės Karalystės regionų, pavedė atlikti studiją apie tarpvalstybinį bendradarbiavimą jūrinio saugumo srityje. Įvairiems Europos Sąjungos jūrų baseinams atstovaujantys ekspertai nagrinėjo: kokios yra tinklo, kurį reikia sukurti, prioritetinės temos; kokius kriterijus turėtų atitikti projektai, kad tarp tarptautinių organizacijų misijų, valstybių ir Europos institucijų būtų darba ir papildomumas; kokias partnerystes reikia sukurti, kad projektai jūrinio saugumo politikai suteiktų tikrą pridėtinę vertę. Šia iniciatyva rengiamasi būsimajam programavimo laikotarpiui, kurio prioritetai bus rizikos prevencija ir jūros dimensija.“

Ronan McAdam, programos INTERREG III B „Atlanto vandens erdvė“ koordinatorius
interreg@cr-poitou-charentes.fr
(www.interreg-atlantique.org)

ŠIAURĖS JŪRA

Potvynių prevencija

Iš viso išlaidų: 9 847 575 EUR
ES indėlis: 4 923 788 EUR

„Potvyniai kelia riziką daugumai jūrinių regionų. Projektas „FLOWS“ suburia daugelį bendradarbiavimo erdvės INTERREG III B „Šiaurės jūra“ dalyvių, dirbančių potvynių užliejamų vietovių apsaugos ir tvirtos plėtros srityje. Projekte „FLOWS“ sujungiami techninis ir socialinis potvynių prevencijos aspektai siekiant labiau įtraukti šią prevenciją į teritorijų planavimą. Projektas padės sukurti tikslesnę kartografiją, geresnius simuliacijos metodus dėl potvynių ir žemės panaudojimo, dėl signalizavimo apie riziką ir plačiosios visuomenės, politinių sprendimų priėmėjų ir verslininkų supažindinimo. Todėl Jungtinėje Karalystėje buvo pasirinkti trys demonstraciniai pastatai metodams, galintiems sumažinti potvynių daromą žalą, išbandyti.“

Helen Elliott, projekto vadovas, Kembridžšyro grafystės taryba
Helen.elliott@cambridgeshire.gov.uk

ALPIŲ ERDVĖ

Geodezija rizikos prevencijos labui

Iš viso išlaidų: 1 988 334 EUR
ES indėlis: 974 167 EUR

„Projekto „ALPS-GPSQUAKENET“ tikslas – įdiegti tarpvalstybinį itin naujovišką geodezinį tinklą, grindžiamą GPS (Global Positioning System/globalios padėties nustatymo sistemos) davikliais, įrengtais visoje Alpių erdvėje. Tai bus pirmasis geodezinis tinklas Alpėse, gebantis užfiksuoti vieno milimetro pokyčius per metus. Jis leis iki galo panaudoti visas GPS pritaikymo galimybes: seisminės rizikos nustatymo, meteorologijos, teritorinio monitoringo, navigacijos, transporto, kartografijos ir kt. srityse. Geodezijos specialistus ir galutinius vartotojus vienijančia partneryste grindžiamas projektas bus puiki bazė bendram regionų dalyvių ir jaunųjų mokslininkų mokymui.“

Abdelkrim Aoudia, projekto vadovas, Triesto universitetas
aoudia@dst.units.it

Inforegio tinklaviėtė

Inforegio tinklaviėtėje pateikiama išsami Europos regioninės politikos apžvalga. Naujausią informaciją rasite skiltyje „Newsroom“:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm

Europos Komisija
Regioninės politikos generalinis direktoratas
01 skyrius – „Informacija ir komunikacija“
Thierry Daman
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Bruxelles
Faks. (32 2) 296 60 03
El. p.: regio-info@cec.eu.int
Interneto adresas: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

Informacija apie Europos Sąjungos regioninę paramą:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8227

© Leidinių biuras, 2004
Atgaminti leidžiama, jei nurodomas šaltinis

Leidinių biuras
Publications.eu.int